

Kurt Flasch,

*Nikolaus von Kues, Geschichte einer Entwicklung.
Vorlesungen zur Einführung in seine Philosophie*
Vittorio Klostermann, Frankfurt/M. 1998, 679 str.

Začnimo – tako kot se spodobi za vsak pravi začetek – na koncu. V zadnjem delu Nikolaja Kuzanskega *De apice theoriae*, kar bi lahko prevedli kot *Vrh(unec) teorije* ali *Najvišja stopnja uvida*, ki ga je napisal na veliko noč leta 1464, torej štiri mesece pred svojo smrtjo, mu Peter, Kuzančev sogovornik v dialogu, pravi, da je najbrž odkril nekaj velikega (*quasi magni aliquid invenisses*), in ga sprašuje, kaj natančno je tisto novo, kar je odkril (*quid id novi est*). »Že sama ta samoinscenacija,« pravi Kurt Flasch, »opravičuje moj poskus, napisati zgodovino razvoja Kuzančevega mišljenja.« Rezultat tega poskusa je njegova doslej najobsežnejša knjiga *Nikolaj Kuzanski, zgodba nekega razvoja*, v kateri na 679 straneh rekonstruira razvoj Kuzančeve filozofije, kot se je artikuliral v razponu od njegovih prvih *Sermones* iz leta 1430 (prvi *Sermo* je mogoče nastal že leta 1428) do zadnjega, prej omenjenega dialoga *De apice theoriae* iz leta 1464.

Pri členitvi miselnega razvoja Nikolaja Kuzanskega se Flasch prvenstveno opira na Kuzančevo samorazumevanje lastne filozofske poti, saj naj bi se ta »poudarjeno zavedal svojega nenehnega napredovanja«, pri čemer »napredka« ni razumel v »tistem splošnem pomenu, da je mogoče vse vedno napisati še bolje«, temveč »kot konkretno izboljšavo svoje vsakokratne filozofske pozicije«. To Kuzančevo samorazumevanje pa Flasch utemelji oziroma verificira s sicer selektivno, a reprezentativno analizo vseh bistvenih Kuzančevih filozofskih besedil. V prvem obdobju je Kuzanski, po svojem

lastnem razumevanju iz *De apice theoriae*, pri iskanju bistva, kajstva stvari, »že pred mnogimi leti« prišel do ugotovitve, da ga je treba iskati »nad vsako spoznavno zmožnostjo« (*ultra omnem potentiam cognoscitivam*) in »pred vsako raznolikostjo in nasprotjem« (*ante omnem varietatem et oppositionem*). Česar v tem obdobju ni opazil, je dejstvo, da je »kajstvo«, to je bistvo, bistvo vsega bivajočega. V prvem obdobju, ki ga sedaj kritizira, je mislil, da je »bistvo stvari skrito, [in] zelo daleč. Takrat naj bi spregledal, da je [bistvo] v stvarih, in je torej blizu.« Šele kasneje je Kuzanski, tako kot sedaj razume sam sebe, spregledal in uvidel, da se to vedno in od vseh iskano bistvo vsega bivajočega kaže, da je po svojem lastnem bistvu nekaj, kar se kaže, da njegova samoznanost (*Sich-Zeigen*) ni zgolj privid, ampak je nujno substinenca vsega obstoječega. Prej sem verjel, pravi Kuzanski v *De apice theoriae*, da je resnico bolje iskati v temi, toda resnica ima veliko moč in v njej zelo sveti »posse ipsum«; resnica kriči na ulicah; z veliko gotovostjo se kaže, da jo je mogoče najti vsepovsod: »Veritas quanto clarior tanto facilius. Putabam ego aliquando ipsam in obscuro melius reperiri. Magnae potentiae veritas est, in qua posse ipsum valde lucet. Clamitat enim in plateis, sicut in libello De idiota legisti. Valde certe se undique reptu ostendit.«

S tem ko Kuzanski omeni spis *Idiota de mente*, ki ga je napisal leta 1450, tudi nekako zameji konec svojega prvega obdobja, prvo stopnjo, ko je resnico iskal